

## Az új munkarendre történő áttérés néhány követelménye a pártpolitikai munkában

*dr. Sándor György ezredes,  
a hadtudományok kandidátusa*

Az új munkarendre történő áttérés népbadseregünk csapatainál, szervezeteinél és intézményeinél körültekintő előkészítéssel, alapos átgondolással került bevezetésre. Így történt ez a hadtáp-szervezetekben is, ahol is az intézetek egy része és a termelő üzemek már 1982. január 1-től az új munkarendnek megfelelően dolgoznak. Az alábbiakban az előkészítő munka és a bevezetés közvetlen tapasztalatait azzal az igénnyel kívánjuk közreadni, hogy elősegítsük a nagyjelentőségű változás előnyeinek mind teljesebb kibontakozását, a gyakorlatban felmerülő gondok megoldását. Az általános kérdések áttekintése mellett fő figyelmünket a személyi állomány körében folyó pártpolitikai nevelőmunkára fordítjuk.

Azzal kell kezdenünk, hogy bár a pártkongresszust követően egyre többet foglalkoztunk az új munkarend kérdéseivel, valójában az áttérésre vonatkozó elvi döntéseket követően váltak konkrétá és rajzolódtak ki azok a feladatok és nehézségek, amelyek nem kevés fejtörést okoztak minden vezetési szintnek. Az áttérésre vonatkozó követelmények és teljesítésükkel kapcsolatos feltételek megteremtésének nehézségei egyik-másik emberben még azt a gondolatot is felvetette, hogy az új munkarend által nyert előnyök ellensúlyozzák-e a biztosítást szolgáló erőfeszítéseket.

Igen egyszerű, de elhamarkodott lépés lenne ezeket az aggodalmakat lekicsinyíteni, vagy a kishitűség vádjával elhallgattatni. Valójában a dolog tényleg bonyolult, nagy körültekintést igénylő megoldásokat, olyan lépéseket kíván, amelyek a katonai érdekek prioritása mellett messzemenően figyelembe veszi az állományra háruló terheket is.

Abból az egyedül helyes álláspontból indult el az előkészítés, hogy első követelményként biztosítani kell az intézetek harcalkézségét, hadrafoghatóságát az új munkarend során. Tudjuk ennek közvetlen összefüggései, szolgálat, HKSZ tervek, riasztási rendszer, készenlétek stb. és vannak ennél jóval szélesebb a kiképzés, a fegyelmi, az erkölcsi-politikai állapot, hogy csak a legfontosabb összetevőket említsük, vonatkozásai, amelyek mindegyikét érinti az áttérés.

A másik velünk szemben általánosított követelmény, hogy biztosítsuk a csapatok és szervezetek folyamatos, magas színvonalú hadtáp ellátását a megváltozó körülmények közepette. Itt is arról van elsősorban is szó, hogy a hadtáp-ellátás feladatai, a beszerzés, szállítás, tárolás, feldolgozás és a közvetlen „foggyasztói” ellátás a munkaszüneti napok bonyolultságával vált ki több gondot, kíván jobb szervezést.

Végül mindezeket a feladatokat oly módon kell teljesítenünk, hogy saját állományunk is megkapja, élvezze az új munkarend nyújtotta előnyöket.

Meg kell őszintén mondanunk, hogy az „utolsó 24 órában” érzékeljük igazán a feladat súlyát, azt a nehézséget, amely az áttéréssel együtt járt. Ez úgy annyira igaz, hogy a bevezetésnél már körvonalazódott, hogy néhány hónapos tapasztalat után vissza kell térnünk a gyakorlat mutatta kérdésekre és ha szükséges korrekciókat hajtunk végre a kitűzött célok maradéktalan érvényesítése céljából.

A gyakorlat hiánya és a hadsereggel szemben támasztott követelmények magas színvonala az előkészítést úgy határozta meg, hogy a szabadnappá tett szombatimunka, szolgálat óráit programoztuk át a hét más napjaira, ahogyan ezt egyébként a polgári életben is tették. A legnagyobb problémát nálunk két dolog okozza. Az egyik, hogy a hadtápszolgáltatás többsége időben, folyamatosan kell történjen, tehát az említett szabadnapokon nem szünetelhet. Hiába akarom, nem vihetem át a munkaidejét a hét többi napjára, mert étkeztetni, üzemanyagot kiadni, egészségügyi ellátást biztosítani és így tovább ezeken a napokon is kell.

A másik és ez az előbbinél is fontosabb dolog, hogy a munkaidő átrendezésével még nem rendeződik át maga a munka is. Igen sok munkakör van például az egészségügyi intézetekben, katonakereskedelemben, tároló intézetekben stb. ahol is a feladatok ellátása másokhoz, az ellátandók munka és szabadidejéhez is igazodik, valamint egyéb követelményekhez és így a munkaidő átrendezése nem olyan egyszerű számtani feladvány csupán.

Ezzel a dolog leglényegesebb összefüggéséhez értünk el. *Az új munkarendre történő áttérés első, bevezető szakasza elsősorban is a munkaidő oldaláról megközelített és értékelte átrendezést volt képes teljesíteni.* Ezt a lépést persze egyáltalán nem kívánjuk kisebbiteni, jelentőségét csökkenteni. Ellenkezőleg, enélkül nem kerülhetett volna sor sem a bevezetésre, sem arra, hogy most már a tapasztalatok birtokában a további lépéseket is megtehessek. Az új munkarend munkaidő rendezése nagy szervező, a belső tartalékok feltárását igénylő feladat volt. Mindezek mellett tagadhatatlan ugyanakkor, hogy a szolgáltatásban dolgozók számára az első benyomások azt mutatják, hogy munkájuk nehezebb és bonyolultabb lett. Ugyanis a köznapok ellátásának rendjétől a szabadnapok gondoskodása körültekintőbb és a szolgáltatókra több munkát hárító feladatokat jelent. Nem szólva arról a nem kevésbé fontos oldaláról a dolognak, hogy a hadtápmunkások szabadnapjának biztosítása az általánosnál is nehezebb, hiszen ő nem függesztheti fel a tevékenységét, mert a katonáknak mindennap enni, pihenni, tisztálkodniuk kell.

Ezzel szemben talán kézenfekvőnek tűnhet olyan szembevetés, hogy hiszen eddig is volt szabadnap és már van a hadtápnak gyakorlata, miért hát ez a nagy gond? Ez azonban a felszín. Mert a heti egy szabadnap ellátásának két alapelve volt. A szolgáltatások egy részében vasárnap is a másnapokon alkalmazott módszerek, eljárások érvényesültek, még más részében provizórikus, olyan ideiglenes megoldásokat alkalmaztak, amelyek a megelőző nap felkészüléséből és az utána következő napon történő befejezésre épült.

A most kialakuló helyzetben ez a megoldás már nem, vagy csak részben követhető. Már érzékelhető hogy ez egy új helyzet, új minőséggel mutatózó állapot, amelyre a korábbi módszerek automatikus alkalmazása nem járhat kellő sikerrel.

Más a minősége az ideiglenességnek, ha az egy 24 órás időszakra vonatkozik, és más, ha az már 48 órát kell áthidaljon. Az ellátás folyamatának egy ilyen időtartama már megnyugtatóan a régi formák szerint több ok miatt sem biztosítható. Legfontosabbak azok az objektív körülmények, amelyek a beszerzés, feldolgozás, tárolás, kiszolgálás lehetőségeit általában is, de egy-egy csapat, intézet konkrét eszközeit meghatározzák. Így ez elsősorban is az anyagi eszközök feltételek meglétét kívánja, amelyek természetesen csak fokozatosan alakíthatók ki. Tároló kapacitás bővítéséről, hűtőberendezések beállításáról, szállítások rugalmasabb programozásáról és még sok minden másról van szó.

Nem kevésbé fontosak a szubjektív körülmények, amelyek közül a leglényegesebbnek a megszokást, a beidegződéseket kell tekintenünk, amelyek hatásától nem könnyű megszabadulni. Az a dolog merül itt fel, hogy az eddig követett gyakorlattal nem lehet kielégíteni a változó feltételek mellett jelenlevő igényeket. Lényeges szemlélet változásra van szükség, mert korábbi felfogásunk konzerválódása az új körülmények között a feszültségek növekedéséhez vezethet.

Így érkezünk el másik fontos következtetésünkhöz. *Az új munkarendre történő áttérés előttünk álló feladata, hogy most már nem időben, hanem feladatban rendeltetésben kell munkánkat, szolgálati teendőinket átrendezni.* Nem arról van szó, mintha ezt eddig nem tettük volna. De most már a munkaidő oldaláról kevésbé szorítva, a hangsúlyt azoknak a kérdéseknek az átrendezésére kell áthelyezni, amelyek a feladatok ismételt átértékelése, elemzése alapján feltáruhatnak, kibontakoztatják azokat a lehetőségeket, amelyek az új munkarend kialakításának, megszilárdulásának fontos tartalékait nyújtják. Ennek eredményeként a szolgálat, a kiképzés, de a katonaelet minden vonatkozása nem csak a személyek, hanem a dolgok kapcsolatában, a folyamatok szervezésében úgy fejlődhetnek tovább, hogy egyben mindjobban véglegesítik az új munkarendet. Talán, ha átgondoljuk a fentiekben mondottakat, kitűnik, hogy a hadtápszolgálatnál ez a két szakasza az áttérés megalapozásának meglehetősen egybeesik. Hiszen itt a személyek munkaidejének átrendezését úgy kellett elvégezni, hogy közben a feladatok alapvetően a katonai szünnapok idejére is megmaradnak. A csapatok, intézetek és általában más katonai szervezeteknél azonban ettől eltérő valamelyest a helyzet. Hiszen ez utóbbiaknál a munkaidő átrendezésével a feladatok többsége is időben átkerült az új munkarendnek megfelelő időpontra. Azonban ez nem annyira folyamat és munkaszervezés mint inkább a munkaidő átrendezésének alapja. Így minden bizonnyal nagy tartalékok rejlenek abban a megközelítési módban, amely már az első hónapok tapasztalataira is támaszkodhat.

Az elmondottakból ugyanakkor nem következik az, hogy a hadtáp ellátás területén, a feladat átrendezés területén nincsenek tennivalóink. Valójában arra van szükség, hogy valamennyi ellátási-szolgálati formát igen alapos elemzés alá kell vennünk és racionálisan vizsgálva az új munkarendből ténylegesen fakadó igényeket meg kell találnunk azok kielégítésének legkorszerűbb formáit. Még pedig olyan formákat, ellátási módozatokat, amelyek az itt dolgozók új munkarendjét is biztosítja.

Az előkészítés és bevezetés egyébként sem könnyű munkáját sok helyen zavarta, hogy összekötötték egyesek az évek óta húzódó egyéb szervezési gondjaival. De ha nem akarták volna akkor is az egyébként is meglévő feszültségek befolyásolták az új munkarend kialakítására vonatkozó elképzeléseiket. Ugyan ennek a dolognak egy másik vonatkozása, hogy az egyébként is fennálló gondok – hogy csak a legfontosabbat említsük például a létszámihiány, de más problémák is – még komolyabb következményeket, nehézségeket támasztanak.

Minden bizonnyal az új munkarend a maga körülményeivel több olyan dolgot is felszínre hoz, amelyet eddig nem, vagy legalább is nem így érzekeltünk. Gondoljunk itt csak a sorállományú parancsnokok egyébként is bonyolult szerepkörére, vagy a katonai fegyelemnek a szünnapokon történő kellő szinten való hatására és más olyan kérdésekre, amelyek a hivatásos állomány jelenlétében is gyakran a kívánatosnál nagyobb erőfeszítések révén biztosított csak. Ezért is – bár most a fő feladat az új munkarendre történő áttérés és feltételeinek biztosí-

tása volt –, egy percre sem feledkezhetünk meg az alaprend eltéréssel összefüggő és azt mind hatékonyabban biztosító emberi és egyéb körülményeink fejlesztéséről, meglevő és az újonnan jelentkező problémáink körütekintő rendezéséről. Ebben nagy szerepet játszik az emberek, a személyi állomány vélekedése az új munkarendről, az a felfogás, amely nagymértékben befolyásolja a sikert. A továbbiakban ezekről kívánunk szólni.

## II.

Közeledve az új munkarend bevezetésének idejéhez, eléggé meglepődve figyelünk fel arra a hangulatra a közvéleményben terjedő nézetre, amely a korábbi örömteli várakozást egyre több fenntartással, szkepticizmussal kezdte szemlélni és minősíteni. Még külön visszatérünk a felvilágosító munka felelőségére ebben az ügyben, de már most megállapíthatjuk, hogy a tájékoztatásban a hangsúlyok megválasztásában néhányszor nem a legszerencsésebben jártunk el.

Valahogyan közvéleményünkben, de legfőképp gondolkodásunkban, az új munkarendből fakadó előnyök úgy épültek be, hogy azok valóságos értékei még alig tudatosultak. Ahogyan pedig közeledtünk a bevezetéshez, egyre inkább az abból fakadó nehézségek, hátrányok foglalták le figyelmünket és hovatovább egyesek csalódottan, rezignáltan eljutottak annak mérlegeléséhez, *egyáltalán jő-e ez nekünk?* Több egyéb körülmény mellett ez azért is bekövetkezett, mert *az áttérés életünk és személyiségünk legközvetlenebb meghatározottságát, szokásainkat, pontosabban azok változását igényli, amelyhez bizony még a belátás is kevés.*

Ezért hiba, türelmetlenség lenne bárki részéről az új munkarend iránt kialakult fenntartást egyszerűen lebecsülni, vagy az ilyen véleményt kifejtőket elmarasztalni. Helyette igen körültekintő, a felmerülő problémákat reálisan számbavevő, azok megoldását elősegítő magatartással és igen türelmes, felvilágosító munkával végül is megteremteni az új munkarenddel azonosuló azt legjobban segítő tudati feltételeket.

Az egyik komoly szemléleti gond abból a felfogásból táplálkozik, amely szerint az új munkarend előbb szabad időt biztosít és a bevezetés során kitűnik hogy ugyanennyit vagy a hivatalokban még több időt kell a munkahelyen eltölteni. Ennek a nézetnek a kialakulásában szerepe van a leegyszerűsítésekben gondolkodó mindennapi tudatnak, amely egy ugyanazon dologról egy-két, legfeljebb három összefüggést még figyelembe, számba képes venni, de ennél több körülményt már nem vagy legalábbis érdemben alig. Így következett be az, hogy az a nem kevésbé fontos körülmény, hogy nem egyszerűen több, hanem az egybefüggő szabadidő lesz több, már alig tudatosult. Valamint az a felelős állásfoglalás, amely az új munkarend bevezetését a munkaidő alap csökkenése nélkül határozta el, azt még beláttatta, hogy nem lesz kevesebb a munkaidő, de azt nem volt képes, hogy több lehet. Mert a mindennapok megnyúlt munkaideje a közvetlen érzékelés számára még akkor is több, ha a szabadszombat miatt egyébként nem.

Persze végül is a köznapok szintjén is ez matematika, amely elfogadhatja majd, hogy „*jobban*” jártunk, amelynek sajnos az előnyeit a propaganda nem tudta egyértelműen közvetíteni. Ennek során csak rontotta a közhangulatot az az érvelés, amely az új munkarendet valamiféle „*ajándéknak*”, olyan kedvez-

ménynek kívánta feltüntetni, amely az állománytól függetlenül valaki vagy valakik részéről megnyilvánuló gesztus lenne. Fércéértés ne essék, itt nem az új munkarend társadalompolitikai jelentőségének kétségbe vonásáról van szó, hanem annak a felfogásnak a bírálatáról, amely e lehetőség forrását, megteremtésének alapját épp az érintettektől függetlenül kívánja értelmezni.

Hiba lenne azonban a szemléletbeli problémákat a tudat eltévelyedésének tekinteni, egyszerűen szűklátókörűsége korlátozni. Mint említettük az új munkarend megszokásainknak változtatására készlet bennünket és ez a közvetlen érzékelés szintjén lényegesebb a fentiekben kifejtetteknél. Reggeli ébredésünk, a munkahely megközelítése, mindennapjaink időbeosztása, vásárlási, szabadidős szokásaink éveken át megrögzült és kialakult rendjét kell átrendeznünk. Ehhez azután társulnak még olyan kellemetlenségek is, amelyek a szintén új munkarendbe áttérő kereskedelmi, ellátási fennakadások, közlekedési nehézségek okkal ok nélkül bosszantják az embereket.

Mindezekkel szemben kapunk két szabadnappal egy egyhónapban többet, amellyel többségünk még nem tud mit kezdeni. Pontosabban még nem tudja úgy felhasználni, hogy az említett kellemetlenségeket feledtesse. Ezért tehát nem szabad türelmetlenné lennünk, hiszen azon kívül, hogy az emberi természetben egyébként is van egy bizonyos fenntartás az újjal szemben vitathatatlanul időre van szükség, hogy ezt elfogadja, megszokja. De ha ezt nem vesszük figyelembe akkor egy igen természetes emberi reagálásról nagyon téves következtetésekhez, megítéléshez jutnánk el.

A tanulságok levonása után a feladatot is meg kell jelölni a szemlélet változtatásának, további formálásának érdekében. Azért, hogy egyre teljesebben kirajzolódjanak mindenki számára azok a törekvések és célok, amelyek az új munkarendre történő áttérésben rejlenek. Azok az előnyök kézzelfoghatóbbá válnak amelyek az egyének életét tehetik gazdagabbá, valamint amelyek a közösség, a társadalmi termelés, az ésszerű takarékoság eredményeként születnek meg.

Egyidejűleg tovább kell finomítani az új munkarend szabályzóit. Az első tapasztalatok, a gyakorlati tanulságok fényében a közösségek, az egyének és a társadalmi érdekek messzemenő figyelembevételével ha szükséges bíráljuk felül elhatározásainkat. Mindezek nagy és felelősségteljes feladatokat rónak a vezetők-re. Eredményes megoldásukban sokat segítenek a pártpolitikai szervezetek, a párt, a KISZ és a szakszervezetek. A már említett felvilágosító munka fokozásával egyfelől, másfelől a felmerülő kérdések és problémák nyílt őszinte megvitatása útján. A felsoroltakon túl nagy körültekintéssel kell szerveznünk a személyi állomány körében folyó pártpolitikai munkát, figyelembe véve természetesen itt is az új munkarendből fakadó sajátosságokat. A továbbiakban ezekről szólunk.

### III.

Meg kell vallanunk őszintén a pártpolitikai munkára vonatkozóan is sokféle elképzelés, feltevés alakult ki az előkészítés, az új munkarend bevezetése során. Ezeknek többsége igen realisan a változások következményei alapján vizsgálta milyen módosításokra, korrekciókra lesz szükség. Voltak emellett persze itt is túlzó, végtelkenben gondolkodó nézetek, észrevételek. Így például, hogy a pártpolitikai rendezvényeket csökkenteni, idejüket behatárolni, a felszólalásokat szabályozni, egyáltalán a politikai neveléssel kapcsolatos feladatok tartalmát szű-

kíteni javasolták egyesek. Ez a megközelítés azonban alapállását tekintve nem nyújt segítséget a dolog érdemi rendezéséhez. Ugyanis az új munkarendre történő áttérés nem változtatja, nem módosítja meg a pártpolitikai munkával, a politikai neveléssel kapcsolatos követelményeket. Azok a kívánságok, amelyek a pártpolitikai rendezvények racionálisabb, célratörőbb szervezésére és megrendezésére irányulnak az új munkarendtől függetlenek. Ezek néhány összefüggése természetesen még nagyobb figyelmet érdemel és, mert időrendi változásokról van szó feltétlenül keresni kell az új munkarendhez jobban igazodó formákat és módszereket.

Amikor azt hangsúlyozzuk, hogy az új munkarendre történő áttérés nem változtatja meg sem a politikai nevelőmunka célját, sem tartalmát egyáltalán nem azt kívánjuk mondani, hogy nem növekedtek meg teendőink. A személyi állomány felé irányuló szervezet hatásunk időben átrendeződik és az egyéb körülmények által bonyolultabbá váló munkánk az eddiginél hatékonyabb befolyást kíván.

Már az eltelt rövid idő tapasztalatai is arra hívják fel a figyelmet, hogy a katonai szolgálatot alapvetően meghatározó összefüggések komplex számbavétele és egyidejű értelmezése a pártpolitikai munkában gyakran akadozik. Pedig egyik belső tartalékunk a hatékonyságot elősegítő lehetőségünk a szolgálatra ösztönzően ható tudati feltételek javításában rejlik, amely megkívánja a sokféle szabályozás és érdekláttatás szélesebb összefüggésű felhasználását.

Maradva témánknál a felvilágosító munkában már említett elmaradás mellett, amelynek következménye többek között az a túlzottan egysíkú megítélés a változó időrend tekintetében azzal is adós még, hogy a megnövekedett, összefüggő szabadidő előnyeit mélyebben mutassa be. Ehhez pedig többre van szükség, mint annak egyszerű hangoztatása, hogy megnőtt a szabadidő. Az a feladat áll most előttünk, hogy ennek a megnövekedett szabadidőnek a hasznos, célszerű eltöltésére felkeltsük az igényt, ösztönözzük erre az embereket. Régi szabály persze, hogy a dolgok attól még nem válnak fontossá az emberek életében, ha beszélünk róluk. Ahhoz, hogy beépüljenek az emberek életébe ennél jóval többre van szükség.

Az első és tartalmilag a legfontosabb feladat a pártkongresszus által is ösztönözött szocialista életmód mind szélesebb körű térhódításának elősegítése. Félreértés ne essék mi a szocialista életmód alatt nem a szabadidő célszerű eltöltését értjük egyszerűen, hanem az emberi tevékenység valamennyi szféráját, amelyben a szabadidő annak egyik színtere, de az itt rejlő tevékenységnek szoros kapcsolata, hatása van a többi formára is.

Az így megváltozó szabadidő értékének kibontakoztatásához arra van szükség, hogy az emberek életmódjában olyan elemek erősödjenek meg, amelyekre korábban nem, vagy alig volt lehetőség. A szabadidőről kialakult szemléletben kell elsősorban is változást elérnünk, amelynek számtalan összefüggése közül az alábbiakban néhányra fel szeretnénk a figyelmet hívni.

Az egyik sok vitára okot adó állásfoglalás akkörüli a kérdés körül polarizálódott, hogy *belyes-e az, ha valaki a szabadidejében dolgozik?* Ennek egyik bírálója abból a nézetből indul ki, hogy az emberi szervezetnek szüksége van regenerálódásra, pihenésre, tehát az aki pihenés helyett szombaton vagy vasárnap is dolgozik az fáradtan folytatja hétfőn a munkáját. A másik nézet abból indul ki a szabadidőben végzett munka bírálata során, hogy az valamiféle polgári, anyagi megfontolásból fakad és ezért egyértelműen fel kell ellene lépni.

Mi úgy gondoljuk, hogy a dolgo sokkal bonyolultabb annál, hogy egyetlen igennel vagy nemmel felelni, a problémára helyes választ adni lehetne. Néhány összefüggést az alábbiakban kívánunk felvillantani. Elsőként arról, hogy *mit értünk pihenés alatt?* Ugyanis ez ahány ember, ahány konkrét körülmény annyiféle tartalmat foglal magában. A pihenés alatt érthetjük a semmittevést csakúgy mint a hallatlan nagy erőkifejtést igénylő versenyszerűen űzött sportot, vagy komoly szellemi készíttést kiváltó, mondjuk gyűjtő-szenvedély kielégítését, másoknál irodalmi, zenei átélést stb. A felsoroltakból kitűnik, hogy azzal az évtizedekkel korábban kialakult fogalmi apparátussal, amely a munkát és a pihenést szembeállította ma már a problémát megoldani nem lehet.

Azután nem kevésbé fontos azt a változást is számba venni, ami a tudományos technikai forradalom és általában a munkatevékenység tekintetében végbement, amelynek itt most egyetlen következményére az állandó, a permanens képzés szükségességére utaljunk. Ennek következményei nemcsak egyszerűen vitathatatlanok a pihenésre jutó órák tartalmára, hanem sokkal jobban elmosódik az aktív munkatevékenység és a szabadidő – pihenő idő közötti határ. Az eredményes munkatevékenység egyre nélkülözhetetlen feltétele az ismeretek folyamatos felújítása, akumulálása, amelyek a közvetlen szakmai világtól az általános műveltségen át sokféle dologból állnak.

A rákövetkező kérdés annak megítélése, hogy a pihenés aktív formája sohasem jelent semmittevést. Bár a fizikai dolgozó számára érthetetlennek tűnik a szellemi dolgozók kikapcsolódása például a hétfégi telken folytatott nyüzsgésével ahelyett, hogy „*pihenne*”. Másik nem kevésbé fontos összefüggése a dolognak, amelyet sajnos még igen kevesen tudnak, hogy az igényes, tartalmas kikapcsolódás, pihenés erőfeszítéseket, ha úgy tetszik „*munkát*” igényelnek az embertől. Hogy egész pontosan fogalmazzunk az értelmesebb, a teljesebb és gazdagabb életmód csak az aktív, a cselekvő saját érdekei érdekében erőfeszítéseket kifejtő emberek számára bontakozhatnak ki teljes szépségükben. A tartalmasabb emberi élet előfeltételei az anyagi létfeltételek tekintetében csakúgy, mint a társadalmi körülményeink alakulása révén adóttak. Ezért is egyre inkább rajtunk múló dolog, hogy hogyan élünk, szabadidőnkkel, lehetőségeinkkel.

Még kevesekben tudatosult az a küszöb, amelynek meghaladását követően az életmód minőségi változása állhat előttrünk. Egy példával élve az anyagi élet területéről az életszínvonal minőségi változásának egyik lényeges mutatója amikor a fogyasztási szerkezetben a tartós fogyasztási cikkek elterjedése általánossá vált. Mi a szabadidő egybefüggő növekedését az előbbi hasonlattal élve olyan minőségi változásnak tekinthetjük, amelynek során már nemcsak egyik napról a másikra történő megújulásuk, hanem tartós, az élet minőségi, lényegi fejlesztéséhez juthatunk hozzá. Igaz, hogy ez tömegméretekben mindaddig csak potenciális feltétel, amíg nem tudatosul és ennek eredményeként nem alakulnak ki azok az erőfeszítések, amelyek révén a lehetőség valósággá válik. Ennek abban is nagy szerepe van, hogy javulnak az egyensúly megteremtésének feltételei, amelyekre az emberi szervezetnek biológiailag és szociális tekintetben egyaránt szüksége van. A tevékenység ritmikus váltakozása és megszakítottága olyan összetevői ennek az egyensúlynak, amelyben a most kialakított arányok kedvezőbbek.

*Hogyan ítéltető meg a szabadidőben végzett kereső tevékenység?* Valójában ez csökkenteni-e a pihenésre rendelkezésre álló lehetőséget. Könnyen belátható, hogy igen. Korábban eléggé elterjedt erről egy eléggé elmarasztaló nézet, szinte mindenféle szabad időben végzett kereső foglalkozást anyagias törekvésnek, elítél-

lendőnek kezdtek minősíteni. Azonban ez a dolog is bonyolultabb a valóságban. Ahogyan politikailag megfogalmazódott a szabadidőben végzett munka, amely az emberek elsődleges szükségleteinek kielégítésére irányul például lakásszerzés, házépítés a célja, egyaránt hasznos az egyének és a társadalomnak is. Először legyen otthona az embernek és utána járjon majd gyakrabban színházba, fogalmazódik meg egyszerűen a fenti tétel. Igen, *de hogyan kell azt minősíteni amikor már valakinek meg van a lakása, az elsődleges szükségleteit jól kielégítő jövedelme és mégis szabadidejének egy részét kereső munkával tölti el?*

Ennek minősítése is több dolog megítélését, számba vételét kívánja. Talán az első probléma, hogy az emberi szükségletek határai dinamikus határok és a fejlődés eredményeként módosulnak, miközben maguk fontos ösztönzői magának a fejlődésnek. Ezért az emberek egy jelentős csoportjánál már az elsődleges szükségletek körébe kerültek át olyan fogyasztói, magatartásbeli szokások, amelyek másoknál még a másodlagos szférához tartoznak.

Ezért is sokkal inkább a munka eredménye alapján lehet ezt a jelenséget minősíteni. Egy felől úgy, hogy az így kifejtett munka tényleges társadalmi szükségletet elégít-e ki, hasznos-e mások számára. Véleményünk kialakításánál ne feledkezzünk meg arról, hogy a társadalmi termékek növelésének ez egyik forrása, amelynek kiváltása közös érdek. Hogy ez az egyén számára is haszonnal jár az a dolog természetéből fakad. A másik ugyanakkor fontos megítélés, hogy az így vállalt munka nem mehet az alaptevékenység rovására. Magyarul ne a hivatalba, vagy gyárban pihenje ki a hétvégi munka fáradalmait. Ellenkezőleg, fordítva, a hétvégén regenerálja fizikai és szellemi erőit.

A megnövekedett és reálisan felhasználható szabadidő lényegesen elősegítheti tanulási, képzési, továbbképzési feladatainak eddiginél eredményesebb teljesítését. Hiszen valamennyien tudjuk, hogy tanulni, elmélyedni csak nyugodt körülmények között és csak akkor lehet, ha kellő idő áll rendelkezésünkre. A megváltozott helyzet sokakat fog arra készíteni, hogy pótolja iskolai, szakképzési, de általános műveltsége területén fennálló elmaradásait. Erre a propaganda munkában is figyelmet kell fordítani. Reális lehetőség nyílik arra, hogy olyan ismeretek megszerzését is célul tűzzük ki, amelynek már nem „bizonyítványhoz, vizsgákhoz” kötöttek, hanem érdeklődésünkből, saját belső igényeinkből fakad.

Valójában a tanulásnak a közművelődés szélesebb fogalmában helyetfoglaló, az ember kulturális, szórakozási igényeit kiteljesítő és kielégítő folyamata kezdődhet el tömegméretekben. Egy olyan magatartás forma, amelyben az ember személyiségének minden vonatkozása tovább fejlődhet, gazdagodhat. Ebben a közművelődési lehetőségben értelmezzük az egészséges életmód követelményeinek mind szélesebb kibontakozását is. Valamint az emberi viszonyoknak rokonai, családi, baráti, egyszóval társas kapcsolatoknak a szélesítését is, amelyek a szűkreszabott hétköznapi estékbe nem vagy csak alig fértek bele.

Tulajdonképpen ahogyan említettük az új munkarenddel kapcsolatos lehetőségek egy részét kívántuk csak felvillantani és minden bizonnyal még megközelítően sem vázoltuk fel azt a sokféle következményt, amely a megnövekedett szabadidő helyes, célszerű felhasználásából fakad. De a felsoroltak is kellő anyagot nyújtanak annak megítélésére, hogy mennyi mindent meg kell még értenünk és el kell fogadtatnunk a személyi állománnyal annak érdekében, hogy teljes értékben érzékeljék ezt a változást és ettől vezérelve mind jobban éljenek is ezekkel a lehetőségekkel. Csak ilyen konkrétsággal a részletek mind pontos



sabb bemutatásával végzett felvilágosító munka eredményezhet olyan közhangulatot, amely át tudja hidalni a szokások változásával mutatkozó kellemetlenségeket és elkötelezettebbé teszi ezen új értékek megszerzésében az embereket.

Ebből következően már arra is válaszoltunk, hogy *kell-e vajon szervezni az emberek szabadidejét?* Igen mi azt a nézetet valljuk, hogy az alakulatok és intézetek vezetése egyfelől köteles biztosítani a tőle függő és rajta múló feltételeket és azok felhasználására mozgósítsa állományát. A hozzánk tartozó szervezeteknél ez persze különbözőképp érinti az állományt összetételétől függően. Elsősorban a sorkatonákkal rendelkező alakulatainknál ennek a feladatnak már vannak hagyományai, bár meg kell mondanunk jó néhány helyen igen szegényes a szabadnapok kulturális, közművelődési programja. A helyi vezetőknek és irányító szervezeteknek kötelességük ismét áttekinteni ez irányú tevékenységüket és magasabb színvonalon biztosítani az állomány közművelődési igényeinek kielégítését. Ez többek között azt is megkívánja, hogy az ügyeleti szolgálatot adó hivatásos állományt szervezetten fel kell készíteni ezen közművelődési feladatok irányítói, szervezői feladataira.

Új, de legalábbis kevesebb hagyománnyal rendelkező feladatként kell szám-bavennünk a hivatásos és polgári állomány közművelődésének szervezését. Pontosabban azoknak a közösségi formáknak a kifejlesztését, amelyek a megnövekedett szabadidő révén kínálkoznak. Társas összejövetelek, kirándulások, sportdelutánok és egyéb összejövetelek szervezéséről van szó, amelyek az elmúlt években kezdtek kibontakozni a textiltisztító üzemek, ellátó központok, egészségügyi intézetek egy részénél. Szerencsés formája ennek például a szakszervezetek által megrendezésre kerülő vetélkedők és sportversenyek, amelyeknek egy-egy területi döntője egy fajta majálist, társas, családi összejövetelet is eredményezett. Célszerűnek tűnnek ezek szélesítése és továbbfejlesztése.

A szabadidő célszerű kihasználásában nagy szerepe van a helyes propagandának, azoknak a tájékoztatóknak, amelyek időben és vonzó módon mutatják, jelzik az adott környék vagy más vidékek kulturális, turisztikai és más lehetőségeit, látványosságait. Az ehhez szükséges anyagok az utaztatási irodák és az ezzel foglalkozó szervezetek által ma már igen népszerűek, hozzáférhetők és biztosítanunk kell, hogy alakulataink, szervezeteink az ilyen irányú érdeklődést ki tudják elégíteni. Az első lépés itt is az érdeklődés kiváltása, felkeltése majd ezt követően a megvalósítás, a szervezés elősegítése. A tájékoztatókat ki kell egészíteni helyileg készített anyagokkal, olyan útmutatókkal, amelyek az adott állomány érdeklődését, lehetőségeit, valamint az alakulat sajátosságait is számba veszi. Ennek az ügynek az érdekében fel kell kérni a KISZ és a szakszervezeti vezetőségeket, akiknek közreműködése nagy segítséget jelent.

Eddig a pártpolitikai munka azon összefüggéseire hívtuk fel a figyelmet, amelyek elsősorban is a megnövekedett szabadidő mind helyesebb felhasználását hivatottak elősegíteni. Szervezeteink egy jelentős részében azonban állományunk a néphadsereg más tagjainak pihentetését, ellátását biztosítják és a körükben folyó pártpolitikai munka arra kell irányuljon, hogy ezen szolgáltatásaink színvonalát meg tudjuk őrizni és a megnövekedett igényeket ki tudjuk elégíteni.

Az e területen előttünk álló feladatok elvégzéséhez mindenekelőtt arra a közszellemre, odaadó munkára kell építenünk, amely az itt dolgozó állományunkat jellemzi. A pártpolitikai munka ismert és jól bevált módszerein, formáin keresztül meg kell velük értetni a növekvő feladatokat, azok jelentőségét. Mint

korábban most is fontosnak tartottuk és tartjuk, hogy az állománnyal megbeszéljük és észrevételeiket figyelembe véve szervezzük meg elfoglaltságukat, osszuk be munkájukat. Vigyázni kell azonban arra, hogy néhány erre hajlamos ember ne tudja kihasználni és olyan igények támasztásával megnehezíteni dolgoinkat, amelyek se nem indokoltak, se nem jogosak. Egy-két embernél előfordult, hogy a hadseregben kapott illetményét (bérét) és egyéb kedvezményeket magától értetődőnek tekinti és minden a szolgálattal és munkával együttjáró, de az általánostól eltérő feladatként külön honoráriumot vár. Így például azok körében akik számára nem minden szabadnap fog szombattra esni köztudott, hogy a soron levő hét bár mely napján ki lehet és kell adni szabadnapjukat. Ezt azonban nem szabad úgy minősíteni, hogy végül is mintha ez már önmaga hátrányt jelentene. Minden foglalkozásnak, így a szolgáltatásokban dolgozóknál is vannak csak rá jellemző előnyök és hátrányok más foglalkozásokkal összevetve. Még azoknál is akik rendszeresen nem tudják minden szabadnapjukat szombaton kivenni, az egybefüggő szabad idő megnövekedéséről van szó. Ezt nem szabad szem elől téveszteni, ezt értelmezni kell körükben és elfogadtatni. Minden bizonyonnyal ez az egyik legfontosabb feladata a pártpolitikai munkának ebben a kérdésben.

A másik ugyancsak jelentős feladatunk felkutatni és ösztönözni azokat a kezdeményezéseket, amelyek a pihenőnapon folyó munka korszerűbb megszervezésére és az energia, anyag jobb, takarékosabb kihasználására irányul. Hiszen az így folyó tevékenység többféle sajátossággal bír – a többi napokétól eltérően amit elemezni, vizsgálni kell. Nem utolsósorban ennek eredményeként minden bizonyonnyal olyan megoldások is kibontakozhatnak, amelyek értelmében bizonyos feladatok, funkciók áthelyezhetők lesznek másnapra. Persze ezeket csak a gyakorlat sugalta és felülbírált tapasztalatok birtokában lehet elvégezni. Ennek érdekében az érintett állománnyal folyamatosan konzultálni kell messzemenően figyelembe véve javaslataikat, ésszerű ötleteiket. Ennek eredményeként azt sem tartjuk kizártnak, hogy indokolt esetekben feladatok vagy munkaerő átcsoportosításra kerüljön sor.

*Összefoglalva* hangsúlyozni kívánjuk, hogy személyi állományunk nagy örömmel fogadta ennek a fontos társadalompolitikai intézkedésnek a kiterjesztését hadseregünkre és mindenki szolgálati felelősségének tudatában igyekszik az új munkarendre történő áttérésből fakadó feladatait a legjobb tudása szerint teljesíteni. Írásunkban érzékeltetni kívántuk a feladat összetett, bonyolult voltát és tapasztalatainkat közreadva segíteni a pártpolitikai tevékenység hatékonyságának fokozását.